

Dr. MARCEL MICLUȚIA: Radiodiagnosticul afecțiunilor mamare. — Az emlő betegségeinek radiológiai diagnosztikáját tárgyaló könyv hézagpótló, s nemcsak a román orvosi szakirodalomban: világszerte kevés hasonló tematikájú munka jelent meg. A mai technikai adottságok, korszerű röntgengépek, izotóp- és hormonvizsgálatok új korszakot nyitottak e megbetegedések körimzésében is, de éppen mert újak e területek, a vizsgálati módszerek lehetőségei és határai a legtöbb laikus (és orvos!) előtt még ismeretlenek. Nagyon helyesen jegyzi meg a szerző, hogy a radiológiai vizsgálat a betegségek esetén nagyon fontos ugyan, de csak egy része lehet a komplex klinikai és laboratóriumi módszereknek. A mű komplex módon taglalja a radiológiai vizsgálatok értékét a termográfia, az izotópos funkcionális vizsgálat, a mellszcintigráfia, a nyirokmirigy-szcintigráfia és a hormonvizsgálatok mellett. (*Editura medicală, 1973.*)

VARGA TAMÁS: Játsszunk matematikát! — A nem matematikusnak e könyv áttekinthető előtt talán fogalma sem lehetett arról, tulajdonképpen milyen rendkívül bonyolult ügy valamely tetszés szerinti kötet — mondjuk 73. lapjának a megjelölése, de arról sem, hogy ez a művelet milyen nagyon egyszerűvé válik a matematika révén... A gondolkodás soha be nem telik önmaga játékosságával! A matematizálás rendszerességét, biztos kikövetkeztethetőséget, szavatolt értelmezhetőséget egyre nehezebben nélkülöző világában semmiképpen sem lehetünk meg játékossága nélkül, kiváltképpen miután végre tudomásul vesszük, hogy a korszerű matematika gondolati előkelősége talán még a vas-kalapot is fogékonnyá teszi az elvonatkoztatások ellenállhatatlanul szép megpróbáltatásai

irodalmunkért valamit tett. Egy gramm *tett* pedig még mindig többet ér, mint akárhány tonna *igéret*.

Barabás Endre

Fiatal lírikusok seregszemléje

A hazai német irodalom frissebb terméséből meszse kitérünk a fiatal bánsági költők lírai antológiájára.* Alig akad könyv, mely ennyire magára vonta volna az olvasóközönség és a kritikusok figyelmét (és haragját). A kötetet védő és támadó vélemények minden árnyalatával találkozunk: a merev elzárkózástól a fenntartás nélküli támogatásig. Hatványozott alkalom nyílt tehát a behatóbb irodalomkritikai szövegmagyarázatra, egyszerűen erről a látszatra jelentéktelen Facla-köteteskéről már az elmúlt néhány hónap alatt is igen sokat beszéltek és írtak. A vélemények ellentmondásossága persze azt is jelezheti, hogy a kötet tartalma nem egészen egyöntetű. Jobb és gyengébb versek keverednek benne. Ugyanakkor az, hogy a „szótkérés“ (Wortmeldungen) védői és ellenzői ilyen hevesen kérnek szót, nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a vita — már ami az érdemi részét illeti — a „levegőben lógott“. Mi több, egyenesen szükségszerű volt, hogy az utóbbi évek irodalmi termése — mindenekelőtt a bánsági legifjabb költőnemzedék irodalmi teljesítménye végre teljes keresztszomszékban találkozzék a legszélesebb olvasóközönséggel.

Huszonkét fiatal bánsági íróember kér tehát szót, átlagéletkoruk sem több, mint huszonkét év — ez már egymagában is amellest szól, hogy e kötet célja nem feltétlenül az érett, kész teljesítmények felmutatása. S talán éppen ez adja a kötetbe foglalt versek sajátos báját, ez a belső ellentmondás, a szerzők ifjúságából és indulásából adódó belső feszültség, amely semmi esetre sem teszi könnyűvé a dolgukat, mivel ezernyi kérdésre keresnek komoly és őszinte választ. Ezt különben a kötet egyik legtehetségesebb fiatal szerzője, Richard Wagner tételesen is megfogalmazza.

Egyszerű, nyers őszinteségük magyarázatát e nemzedék egyéni és társadalmi létében találhatjuk meg, ettől válik lírai alapjaiban oly élményszerűvé, konvenciómentessé költészetük, anélkül hogy szembefordulna a tradícióval. Az olvasó a hagyományos motívumok egész sorával találkozik, melyek a szubjektív átélés során új kifejezőerővel gazdagodnak. A kút-motívum (amely a megújuló romániai magyar irodalom Forrás-motívumára rimel) például

* Wortmeldungen. Eine Anthologie junger Lyrik aus dem Banat, herausgegeben von Eduard Schneider. Facla Verlag. Temesvár, 1972.

nem egy versben felbukkan, de alkalmazása mindig egyéni, értelmezési tartománya igen gazdag. A kút mélysége és hús vize a kezdés és a tisztaság szimbóluma, a szubjektív lét kifürkészhetetlen mélységét jelképezi, melyet a mindenkori egyéniség maga kell hogy kimerítsen.

Irmgard Gabriel „örök kútjai“ a „végtelen lágy hűvöseként“ kínálják a reményt, Ilse Hehn mítoszos-mesés világában a kutak hűvöse, „a föld tiszta szüzi szemérme“ a mindennapi élet korlátozottságából való erkölcsi felemelkedés feltétele. Raimund Binder kút-verseiben a „csend parázsa“ az a lírai szintézis, mely a fájdalmat s a kút „enyhítő, hús vizét“ fogja egységbe, s amelyet ki-ki maga kell hogy átéljen. Kettős jelentésű Anton Palfi kút-jelképe; a a titokzatos kút-mély a hús hallgatást vonzza nála.

Ha elfogadjuk, hogy a költői kép etikai magatartást fejezhet ki, a képszimbolika alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy itt egy olyan nemzedék jelentkezik, amely az emberi érzelmek, az emberek közti kapcsolatok tisztaságát tartja mindenél előbbre. A jelzők legjava a világosság, a fény, az áttetsző tisztaság fogalomköréhez tartozik. Úgy tűnik, fő feladatuknak azt tartják, hogy összegyűjtésük, majd szétosztogassák a fényt. Ez az, ami kiemeli e nemzedék költészetét a szűk szubjektivitásból, ez az, ami a közösség felé vezeti őket.

Ezt az én-től a mi felé tartó mozgást hangsúlyozta a kötet szerkesztője, Eduard Schneider, amikor négy ciklusra tagolta a kötetet: *Preliűdök*, *A mal-mok mélyén megcsillan az év*, *Hét lányt szeretek én*, *Felismertük a viszonyokat*. Más szavakkal: búcsú a gyermekkortól, az ifjúkor öneszmélése, első szerelem és tudatos politikai elkötelezettség.

Egyéni hajlam és vérmérséklet szerint esetenként új és új formákban jelentkezik ez a fejlődés, a tőprengő, ábrándozó alaptónustól a ironikus-szkeptikusig. Ha a józan távolságtartást és a magas fokú gondolatiságot tekintjük a jó vers garanciájának, akkor bizonyára Richard Wagner és Gerhard Oppenauer érdemelnek külön figyelmet. Mindketten érett hangú, okos megfigyelői világuknak és önma-guknak.

Az antológia egészében véve az, aminek szerkesztője szánta: szembenézés mindazokkal az értékekkel, amelyeket a bánsági fiatal német költészet az utóbbi években produkált. Létjogosultsága vitathatatlan. Még akkor is, ha nem hat befejezettnek. Beszédese bizonyítéka annak, hogy a Bánságban egyre több költő születik, ugyanakkor olyan neki-futás, mely méltán csigázza fel várakozásunkat.

Dorothea Götz

TÉKA

iránt. A kettes számrendszer, a számítógépek, a valószínűségi számítás, a programozás egy-egy facettája megannyi evidenciaként — búcsúzóul — ismét megmutatkozik még a legfeljebb csak sakkfeladványokkal bíbelődő nagypapáknak is, akiknek az ilyen szerű dokumentálás már csak azért sem ért, mert újólag felmérhetik: milyen roppant energiák szabadulhatnak fel a legfiatalabbak cícomátlannak, a mellébeszélés lehetőségét logikailag kizárónak remélt világában. Az iskolán kívüli oktatás e kis remeke Románia Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság közös könyvkiadási egyezményének keretében jelent meg. (Móra, 1972.)

A színház világtörténete. — Úttörő munkára vállalkozott a Hont Ferenc vezette munkaközösség, amikor magyar nyelven először két terjedelmes kötetben közrebocsátotta átfogó munkáját, amely az ősi, kultikus, mimetikus alakoskodásoktól az osztálytársadalmak egyre fejlődő színházművészetét követi egészen napjainkig. Úttörő ez a munka azért is, mert a munkaközösség az 1962-ben megjelent — és jelentős szakmai sikert aratott — *Magyar Színháztörténet* alapelveit továbbfejlesztve, marxista értékelését nyújtja néhány még kellőképpen fel nem tárt jelenségnek. Reprezentatív képanyaga mellett külön értéke a könyvnek, hogy terjedelmes bibliográfiát közöl a különböző nemzeti színjátszásokra vonatkozóan. (Gondolat, 1972.)